

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Tematilsyn om stresstesting av likviditets- og finansieringsrisiko

DATO:
31.08.2016

Innledning

Finanstilsynet gjennomførte høsten 2015 et tematilsyn om bruk av stresstesting på likviditetsrisikoområdet i fem større banker. Formålet med tematilsynet var å kartlegge innholdet i og anvendelsen av stresstester på likviditetsrisikoområdet. Finanstilsynet har i tillegg kartlagt bankenes kontrollfunksjoner og ansvarsdelingen når det gjelder stresstesting av likviditetsrisiko. I denne samlerapporten gjengis Finanstilsynets observasjoner fra inspeksjonene og de viktigste punktene fra Finanstilsynets tilbakemeldinger til bankene som var omfattet av tematilsynet. Samlerapporten omtaler også hvilke forhold som bør vektlegges i stresstester på likviditetsområdet og hvordan arbeidet med stresstestene kan organiseres i foretakene, jamfør kravene som stilles i likviditetsforskriften.

Observasjoner fra tematilsynet

Generelt

- Tematilsynet viser at bankene anvender ulike stresstester og organiserer arbeidet ulikt. Det er bevissthet om betydningen av å foreta stresstester på likviditetsrisikoområdet, og det er interesse for å videreutvikle og forbedre stresstestene.
- Bankenes stresstester viser at det særlig er innskuddsbortfall, markedssvikt og boligprisfall som vil kunne skape utfordringer for bankens overlevelsessevne dersom banken kommer under likviditets- og finansieringsmessig stress.

Stresstestenes oppbygging, innhold og frekvens:

- Bankene har utarbeidet stort sett enkle stresstestmodeller i excel.
- Stresstester som gjelder intradag og andre perioder kortere enn 1 måned savnes hos de fleste av bankene.
- For banker som anvender sensitivitets- og scenarioanalyser er det spesielt de korte og mellomlange prognosene som vies oppmerksomhet, men enkelte banker gjør også analyser som strekker seg flere år frem i tid.
- Flere av bankene opererer med interne krav til overlevelseshorisonter der banken skal kunne overleve i et gitt antall måneder uten tilførsel av ny markedsfinansiering (seniorlån og OMF), men under ellers "normale" markedsforhold.
- I de fleste bankene operasjonaliseres stresstesting gjennom avkortning i ulike balanseposter på fremtidige tidspunkter. Banker som stresstester sine prognoser gjør det ved å simulere ulike avkortninger i innskudd, utlån og (re)finansiering.
- Stresstestene tar i relativt liten grad hensyn til poster utenom balansen.
- Kraftig boligprisfall er i varierende grad tatt med som stresstest for konsernene. For alle boligkredittforetakene gjøres imidlertid slike betraktninger.
- Morselskapets likviditetsmessige ansvar overfor OMF-foretak i stressituasjoner er i liten grad problematisert.

Stresstester basert på LCR¹:

- Bankene beregner og tillegger LCR vekt som internt styringsmål, men bare et par banker gjør en eller annen form for fremskriving av LCR. Det samme gjelder fremskrivinger av likviditetsindikator 1 og NSFR.

¹ Samtlige fem tematilsynsinspeksjoner ble gjort i oktober-november 2015 som var før LCR-kravet var fastsatt og gjort gjeldende i Norge.

- Bankene viser til problemer med god og tilstrekkelig frekvent datafangst (særlig intramånedlig) for LCR og NSFR, og at presise definisjoner av postene og de endelige rapporteringsskjemaene ikke forelå på inspeksjonstidspunktet.
- Avkortningssatsene i bankenes stresstester er kun i begrenset grad strengere enn LCR. Bankene viser imidlertid til at de opererer med lengre tidshorisonter enn 30 dager i stresstester, og at det medfører en strengere analyse.
- Bankene synes i liten grad å foreta avkortninger av andre aktiva enn de som er LCR-godkjente. Buffere utenom de LCR-godkjente verdipapirene kan derfor i en stressituasjon som medfører verdifall, være mindre enn antatt i beregningene.

Rapportering av stresstestresultater og anvendelse:

- Det er varierende rapporteringsfrekvens og oppmerksomhet om betydningen av likviditetsstresstestingen både i bankenes styre og toppledelse.
- Det er i beskjedne grad bruk av stresstestresultatene i bankenes utforming av likviditetsstrategi, risikorammer og beredskapsplaner, jamfør likviditetsforskriftens bestemmelser.

Organisering og kontroll:

- Flere av bankene har lagt ansvaret for gjennomføringen av stresstestene til den uavhengige risikostyringsenheten, mens andre har valgt å legge ansvaret til den operative likviditetsenheten.
- Det er et betydelig innslag av nøkkelpersonrisiko og regnearkrisiko knyttet til prognose- og stresstestarbeidet i bankene.
- Internrevisorene har befattet seg lite med likviditetsstresstestene, men i noen banker påpekes det at banken bør ha mer ressurser i den uavhengige risikostyringsfunksjonen på likviditetsrisikoområdet (2. linjekontroll).

Hovedpunkter fra tilbakemeldingene til bankene

Sentrale momenter fra Finanstilsynets foreløpige og endelige inspeksjonsrapporter til bankene fremgår under. Bankene har svart at Finanstilsynets tilbakemeldinger vil bli hensyntatt i arbeidet med å videreutvikle stresstestene.

- Stresstestene fremstår som milde ved at avkortningssatsene som benyttes er for milde eller ved at stressperioden er for kort, eller begge deler. På denne måten kan bankenes overlevelsessevne bli overvurdert.
- Stresstestene omfatter for få variabler og dekker følgelig ikke alle poster i eller utenom balansen som kan ha en vesentlig effekt på foretakenes likviditetssituasjon. Flere relevante og vesentlige variabler bør derfor vurderes inkludert i stresstesten.
- Finansiering gjennom hel- eller deleide OMF-foretak har blitt viktig for nær alle norske banker og bankkonsern. Fall i henholdsvis bolig- og næringseiendomspriser bør derfor inngå ikke bare i OMF-foretakenes stresstester, men også på morbank- og konsernnivå.
- Finanstilsynet har pekt på at innføringen av LCR som et minstekrav også bør ha betydning for foretakenes stresstesting. LCR er et minstekrav for en stresstest med én måneds horisont. Foretaket bør gjennomføre supplerende stresstester ved å forlenge

tidsforløpet for LCR ut over 30 dager til 90 dager, beregne tiden det tar før LCR faller under minstekravet samt foreta fremskrivninger av hva LCR vil være om for eksempel 3 til 6 måneder.

- Foretakene anbefales å gjennomføre reverserte stresstester av variablene som inngår i LCR-beregningen for å belyse hvor mye en post eller avkortningssats kan endres før LCR går under minstekravet. Simuleringer og fremskrivninger av LCR og NSFR anbefales for analyse av fremtidig likviditetsrisiko og for vurdering av aktuelle og fremtidige finansieringsbeslutninger.
- Stresstestene er ikke tilstrekkelig beskrevet og diskutert i bankenes styringsdokument. Det savnes beskrivelse av formål, metode, forutsetninger og ansvar knyttet til foretakets likviditetsstresstesting.
- Stresstestene utføres og rapporteres til styret for sjelden eller i for lite omfang til å gi styret tilstrekkelig bakgrunn for å vurdere bankenes likviditetssituasjon og således styrets mulighet til involvering.
- Det reises spørsmål om ikke bankenes likviditetsprognoser og redegjørelse for forventet likviditetsutvikling og finansiering bør behandles i rapporteringen til styret.

Forhold som bør vektlegges ved likviditetsstresstesting i foretakene

I henhold til likviditetsforskriftens § 8 skal erfaringene fra stresstester brukes når styret analyserer likviditetssituasjonen, vurderer likviditetsstrategien, vedtar retningslinjer og rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse og oppdaterer beredskapsplanen.

Likviditetsforskriftens § 7 krever at bankene utarbeider prognoser for fremtidige likviditetsbehov. Både prognoser og stresstester er sentrale i bankenes likviditetsstyring, og bør ses i sammenheng. Med innføringen av CRD IV stilles det generelt sett høyere krav til virksomhetsstyring i bankene. Det gjelder også bruk av stresstester i styring og kontroll.

En virksomhetstilpasset likviditetsstresstest bør ta utgangspunkt i foretakets egen forretningsmodell og faktisk situasjon, og bør belyse situasjonen både på konsolidert nivå og på selskapsnivå. Stresstestene skal omfatte alternative scenarier som dekker selskapsspesifikke hendelser, markedsrelaterte hendelser og kombinasjoner av disse, jf. likviditetsforskriften § 8. Videre skal scenarier for likviditetsutviklingen dekke poster i og utenfor balansen. I henhold til likviditetsforskriften skal stresstestene omfatte scenarier med ulike tidshorisonter, og de bør dekke tidsperioder fra intradag til minst ett år. Testene skal belyse om bankene har tilstrekkelig beholdning av likvide eiendeler til å unngå betalingsproblemer på kort og lang sikt, jamfør likviditetsforskriftens §§ 4 og 8. God risikoforståelse er et viktig grunnlag for styring av virksomheten, og stresstestene skal frembringe informasjon om risikosituasjonen og slik bidra til økt innsikt i hvilke områder av foretakets virksomhet som er risikoutsatt.

Det er styret som har det overordnede ansvaret for stresstesting. Styret må således sørge for at likviditetsstresstesting er integrert i bankens risikostyring og blir brukt ved strategiske vurderinger og beslutninger. Videre bør styret forsikre seg om at stresstestene bidrar til å belyse de effekter som stresshendelser kan ha for foretakets helhetlige risikoprofil.

Av styringsdokumentene bør det fremgå hvordan stresstestene er bygget opp, hvilke variable som inngår og hvor ofte forutsetningene skal revideres, samt hvilken enhet, eller hvilke enheter, i administrasjonen som har det praktiske ansvaret for stresstestene. Ledelsen bør

diskutere hvilke poster i og utenom balansen som kan ha en vesentlig effekt på foretakets likviditetssituasjon og vurdere om de bør inkluderes i stresstesten.

Stresstestene kan drøftes med utgangspunkt i både balansedagens størrelser og verdier som gjenspeiler bankens minimumsrammer. Det styrker stresstestene dersom det foreligger egne erfaringsdata til utforming av interne stresstester. Erfaringsdata som anvendes bør gjenspeile et tilstrekkelig strengt og langvarig stress. Resultatet av stresstesten kan eventuelt uttrykkes som en overlevelseshorisont.

Bankene bør ha etablert en hensiktsmessig arbeidsdeling og gode rutiner for kvalitetssikring av data, systemer og dokumentasjon av stresstesting. Stresstestingen forutsettes utfordret internt i banken gjennom blant annet dialog mellom risikostyrings- og likviditetsstyringsmiljøene. Bankene bør som en hovedregel tilstrebe å ha en risikostyringsfunksjon med tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å innta en nøkkelrolle i arbeidet med stresstestene, herunder som premissgiver ved valg av forutsetninger i stresstestene. Det vil imidlertid være avgjørende at risikostyringsfunksjonen etablerer et godt samarbeid med både likviditetsenheten og andre relevante fagmiljøer. Disse enhetene må aktivt involveres i arbeidet med stresstestene, slik at banken sikrer et best mulig grunnlag for de strategiske risikovurderingene og beslutningene som skal fattes.

